

«མར་ཁེ་སི་དང་ ཨོན་གེ་སི་ ལེ་ཉིན་བཅས་གིས་འབྱོར་མེད་
གྲལ་རིམ་གི་སྤྱི་དབང་སྒྲེར་འཛིན་སྒྲོར་གསུང་བ།»
སྒྲོབ་སྒྲོང་ནན་ཏན་བྱེད་དགོས།



«མཐུ་ཁེ་སྒྲི་དང་ ཨེ་ཀེ་སྒྲི་ ལེ་འེ་ཀེ་མེ་མེ་སྒྲི་འེ་ཀེ་མེ་
མེ་ཀེ་སྒྲི་དང་མེ་ཀེ་སྒྲི་མེ་ཀེ་སྒྲི་མེ་ཀེ་སྒྲི་»
སྒྲི་སྒྲི་ཀེ་ཀེ་སྒྲི་དང་མེ་ཀེ་

本书根据人民出版社 1975 年 4 月第 1 版北京第 1 次印刷版
本翻译出版。

དབ་འདི་ནི་མི་དམངས་དཔེ་ཞུན་ཁང་གི་ 1975 ལོའི་ཟླ་ 4 པ་འི་པར་གཞི་ 1 པ་འི་
ཟེ་ཅིན་གི་པར་ཐངས་ 1 པ་གཞིར་བཟུང་ཏེ་སྒྱུར་ནས་སྒྱུན་པ་ལོན།

《མར་ཁེ་སི་དང་ ཨེན་ཀེ་སི ལེ་ཉིན་བཅས་གིས་
འབྱོར་མེད་གྲུལ་རིམ་གི་སྲིད་དབང་གིས་འཛིན་
སྐྱོར་གསུང་བ》སྒྲིབ་སྒྲུང་ནན་ཏན་བྱེད་དགོས

*

མི་རིགས་དཔེ་ཞུན་ཁང་གིས་སྒྱུར་ནས་སྒྱུན་པ་

1975 ལོའི་ཟླ་ 5 པར་པར་གཞི་ 1 པ་སྒྲིག་པ་

1975 ལོའི་ཟླ་ 5 པར་ལེ་ཅིན་ལ་པར་ཐངས་ 1 པ་བརྒྱབ་པ་

དབ་རེར་སྐར་བྱར་ 1 ཟར་ 9

**认真学习《马克思恩格斯列宁
论无产阶级专政》**

(藏文)

民族出版社翻译出版 新华书店发行

民族印刷厂印刷

开本：787×1092 毫米 1/32 印张：5 5/8

1975 年 5 月第 1 版

1975 年 5 月北京第 1 次印刷

书号：M3049(3)233 定价：0.19 元

མཐོ་གུའུ་ཞི་འི་གསུང་བཀུས

ཡེ་ཉིན་གིས་འཁྱོར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་ལ་ཁྲིད་དབང་...
མེར་འཁྱོན་ཁྱེད་དགོས་ཟེ་གསུང་དགོས་དོན་གང་ཡིན་
གནད་དོན་དེ་གསལ་པོ་ཞེས་པ་ཁྱེད་དགོས་ གནད་དོན་
དེ་གསལ་པོ་ཞེས་པ་མ་ཁུས་ན་ བཟོ་བཅས་རིང་ལུགས་
ལ་འཁྱོར་གི་རེད། དོན་དེ་རྒྱལ་ཡོངས་གིས་ཞེས་པ་ཅིག་
བཟོ་དགོས་།

རང་རྒྱལ་གིས་དེར་རྒྱབས་ལག་ལེན་ཁྱེད་ལས་ནི་
ཚོར་ཚོག་ལམ་ལུགས་རེད་ རྒྱ་ཐོགས་ལམ་ལུགས་ཀྱང་
འདྲ་མཉམ་ཅིག་མ་རེད་ རིམ་པ་བརྒྱད་ལྷན་གི་རྒྱ་ཐོག་
ལམ་ལུགས་ཡོད་པ་རེད་ དེ་འདྲ་ལ་ཐོགས་པ་རེད་
དེ་འཁྱོར་མེད་གྲུལ་རིམ་གི་ཁྲིད་དབང་མེར་འཁྱོན་ལོག་
ཚོར་འཁྱོན་ཁྱེད་རྒྱ་རང་རེད་ དེར་ཉིན་ལིན་ཡོད་གས་
ཁྲིད་ཉིགས་ཐོག་འཁྱོག་པ་ཡིན་ན་ མ་ཅུ་རིང་ལུགས་གི་
ལམ་ལུགས་ཏ་ཅང་སྒྲིལ་བ་དེ་པོ་ཡོད་པ་རེད་ དེ་མི་
དབང་གིས་མར་ལེ་རིང་ལུགས་གི་དཔེ་ཆ་མང་ཅམ་རྩ་
དགོས་གི་རེད་།

དཔེ་ལྷན་སྐྱོར་གི་གསལ་བཤད

མའོ་གུའུ་ཞིའི་སྐབས་པའི་གཞུང་ལུགས་གི་གནད་དོན་སྐྱོར་གི་བཀའ་སློབ་གལ་
ཆེན་ལག་ལེན་མཐར་ཕྱིན་བསྟར་ཆེད་, 《ཐེན་ཅིན་ཉིན་རེའི་ཆགས་པར》ཐོག་ཐེན་ཅིན་
ཁྱོང་ཁྱོང་གི་བཙོ་ཞིང་དམག་གིས་《མི་དམངས་ཉིན་རེའི་ཆགས་པར》དང་《དར་དམར》
དུས་དེབ་གིས་འདེམ་སྒྲིག་བྱས་པའི་《མར་ཁེ་མི་དང་, ཡན་ཀེ་མི་, ལེ་ཉིན་བཅས་གིས་
འབྱོར་མེད་གལ་སྐྱེད་གི་སྤྱད་དབང་སྒྲེར་འཛིན་སྐྱོར་གསུང་བ》ཟེར་བ་དེ་དོན་ཆེན་རེ་
རེ་བཞིན་དུ་སློབ་སྦྱང་བྱས་པའི་སྤྱང་ཚར་མཚན་བྱེད་གི་རྩམ་ཡིག་བཞོད་འདུག་, ད་ལྟ་
རྩམ་ཡིག་དེ་ཚར་བཙོ་བཙོས་སྤན་བྱ་བརྒྱུ་ལོག་, ཡུགས་སྒྲིག་བྱས་ནས་དེབ་ཆུང་པར་
དུ་སྐྱུན་དེ་མོ་མཐུན་ཚར་གསུང་བདུན་དེ་ཚོ་དང་དེ་མིན་འབྲེལ་ཡོད་གི་གསུང་རྩམ་
མཐུང་སྤྱད་སྐབས་དཔུང་གཞི་བྱེད་ཀྱིས་སྤུལ་བ་ཡིན་。

1975 ལོའི་ཟླ་ 4 ཚེས་ 2 ལ

དཀར་ཆག

- འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་གིས་ངེས་པར་དུ་འཕྱར་ལྟན་གྲལ་རིམ་ལ་ཚུགས་
 ཡོངས་ནས་སྤྱོད་དབང་སྒྲེར་འཛིན་བྱེད་དགོས་ (2)
- ཕྱི་ཚུགས་རིང་ལུགས་དྲུག་སྐབས་གི་རྒྱལ་ཁབ་ནི་འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་གི་
 གསར་བཟའི་སྤྱོད་དབང་སྒྲེར་འཛིན་ཅིག་རང་ཡིན་དགོས་གི་རེད་ (9)
- འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་གི་སྤྱོད་དབང་སྒྲེར་འཛིན་ནི་ཕྱི་ཚུགས་སྟོང་པའི་
 རིས་རྒྱལ་མཐའ་དག་མེད་པ་བཟོ་བར་བརྟུན་དགོས་ངེས་ཡིན་
 པའི་བར་གྲལ་དུས་རིམ་ཅིག་རེད་ (13)
- འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་གི་སྤྱོད་དབང་སྒྲེར་འཛིན་གི་ཆ་རྒྱུན་ཡང་དང་པོ་
 ནི་འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་གི་དམག་དཔུང་རེད་ (21)
- སྤྱི་རྒྱུན་གི་དབང་པའི་ལམ་ལུགས་གི་འབྲེལ་བ་དང་སྤྱི་རྒྱུན་གི་
 འདུ་གཤིས་དང་འབྲེལ་ཐག་བྱེད་དེ་གཙོ་དགོས་ (25)
- འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་གི་སྤྱོད་དབང་སྒྲེར་འཛིན་ཁས་ལེན་དང་མི་ལེན་དེ་
 ནི་མར་ཁེ་སྤྱོད་ལུགས་རྩིས་དང་རྒྱུན་མ་དཔྱེ་འབྱེད་བྱེད་ཡས་
 གི་རྒྱ་ཁྱུ་ཁྱུ་ཅིག་རེད་ (30)
- འབྲལ་ལྟན་གྲལ་རིམ་ལས་རྣམས་པར་རྒྱལ་བ་བྱེད་བསམ་ན་ངེས་པར་དུ་ཐོན་
 སྤྱོད་ཅུང་པ་བྱེད་མཁན་རྣམས་ལ་སྤྱོད་གས་དང་རྒྱུར་བཞོད་བྱེད་དགོས་... (35)

འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་སྤྱད་དབང་གླེང་འཛིན་ནི་བསྐྱེད་གཞིག་པ་མཐའ་
 དག་དང་མིང་ན་མཐའ་དག་ལ་སྤྱིར་རྒྱུ་མེད་པའི་དག་གནོན་བྱེད་
 ཡས་སྤྱད་དབང་ཅིག་རེད་ (43)

འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་སྤྱད་དབང་གླེང་འཛིན་འོག་གི་གྲལ་རིམ་འཐབ་
 ཅོད་ནི་དུས་ལྷན་རིང་བ་དང་, ཀྱག་ཀྱོག་མང་བ་, སྐབས་འགར་
 བ་ན་རྒྱུ་དག་ཏུ་ཅང་ཆེ་བ་བཅས་ཅིག་རེད་ (47)

འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་སྤྱད་དབང་གླེང་འཛིན་བྱེད་ཀྱང་རེས་པར་དུ་
 ཏང་གིས་འགོ་བྱེད་བྱེད་དགོས་ (56)

འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་སྤྱད་དབང་གླེང་འཛིན་གིས་སྤྱི་ཚལ་སྤྱིར་
 པའི་རྒྱ་དང་ཕྱི་རན་གཙང་དག་བརྒྱ་དགོས་ (61)

འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་སྤྱད་དབང་གླེང་འཛིན་འོག་རེས་པར་དུ་འཕྱར་
 ལྷན་གྲལ་རིམ་གྱི་ཁྲིམས་དབང་ལ་ཚོད་འཛིན་བྱེད་དགོས་ (70)

“ཚལ་སྤྱན་སྐབ་སྤྱད”ཟེས་བ་དེར་ཚོད་སྤྱབ་གི་ལྟ་སྤངས་འཛིན་དགོས་ (76)

སྤྱི་ལ་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་མཛོན་དུ་འབྱུང་བ་བྱས་རྗེས་བཞོ་བ་ཤེས་བྱག་
 རྒྱུའི་ཐད་གི་སྤྱོད་ཆ་གཙང་སེལ་བྱེད་ཀྱང་ད་དུང་དོ་སྤྲོད་བྱེད་དགོས་ ... (81)

འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་སྤྱད་དབང་གླེང་འཛིན་གི་རྒྱལ་ཁབ་གིས་འཕྱར་
 ལྷན་གྲལ་རིམ་གྱི་སྤྱད་དབང་གླེང་འཛིན་རྒྱ་ལངས་བྱག་ཀྱང་
 རྒྱུ་འགོག་བྱེད་དགོས་ (86)

མ་ཅུ་རིང་ལུགས་སོན་སའི་དབུལ་ལོར་བརྗེ་རེས་ལ་ཚོད་འཛིན་བྱེད་དགོས་ ... (91)

འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་སྤྱད་དབང་གླེང་འཛིན་འོག་ཚང་
 ཚོག་ལམ་ལུགས་ལ་ཚོད་འཛིན་བྱེད་དགོས་ (95)

- ཉི་ཙམ་གྱི་རང་དབང་ཐེང་བ་དེ་ནི་མ་ཙུང་རིང་ལུགས་ལྟ་
- ལྟག་ལོག་ཀྱག་ཀྱ་དེ་རེད (100)
- འཕྱར་ལྟན་གྲལ་རིམ་ནི་ཙམ་ཐོག་ཐོན་སྐྱེད་ནས་ཐོན་པ་ཅིག་རེད..... (104)
- ལམ་ལུགས་གསར་བ་ཤོད་སྤེལ་དང, ཉེན་གཞི་རྒྱུ་པ་
- གཙང་ལུགས་བྱེད་དགོས (108)
- གསར་དུ་ཐོན་པའི་འཕྱར་ལྟན་གྲལ་རིམ་པར་འཐབ་ཚད་བྱེད་དགོས (113)
- འཕྱར་ཐེད་གྲལ་རིམ་གྱི་ཙུང་ལུགས་གྱི་རང་བཞིན་དང་སྒྲིག་སྒྲིམས་
- གྱི་རང་བཞིན་ལ་ལུགས་སྟན་ཀྱག་དགོས..... (116)
- བཟོ་བ་གྲལ་རིམ་གྱིས་ཀྱང་འཐབ་ཚད་གྱི་ནང་དུ་རང་རྟོགས་གྱི་
- སྟོན་ནས་རང་ཉིད་སྐྱེད་བཞེད་བྱེད་དགོས..... (120)
- འཕྱར་ཐེད་གྲལ་རིམ་གྱི་སྤྱད་དབང་སྐར་འཛིན་ནི་མང་ཚོགས་གིས་
- སྤྱད་དབང་སྐར་འཛིན་བྱེད་པ་ཅིག་རེད (125)
- གྲུང་ཁྱན་དང་ཡོན་ཏན་ལྡན་གྱིས་གདོང་ལེན་དང་མིག་དཔའི་
- རུས་པ་འདོན་སྤེལ་བྱེད་དགོས (129)
- སྐབས་འཚལ་རིང་ལུགས་ནི་ར་ཚའི་དབྱ་པ་གཙ་པོ་རེད (134)
- འཕྱར་ལྟན་གྲལ་རིམ་གནས་མི་ཐུབ་ལ, ལྟར་དུ་ཐོན་ཡང་
- མི་ཐུབ་པའི་ཆ་ཀྱེན་སྐྱེད་དགོས..... (139)
- འཕྱར་ཐེད་གྲལ་རིམ་གྱི་སྤྱད་དབང་སྐར་འཛིན་གིས་གྲལ་རིམ་དང་གྲལ་
- རིམ་ཁྱད་པར་ཅད་དེ་ཙུང་ཐེད་གདོང་དགོས་གི་རེད (144)
- གྲུང་ཁྱན་རིང་ལུགས་གྱི་སྤྱང་སྤྱབས་དང་སྤེལ་དང་ལྟག་བསམ་
- ནམ་དག་གིས་གསར་བཞེད་གསར་ཐོན་བྱ་དངོས་ལ་ཀྱབ་
- སྐྱེད་བྱེད་དགོས (149)

འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་སྤྲོད་དབང་གླེང་འཛིན་ལོག་ཕུ་མཐུད་ནས་

གསལ་བཞེ་བྱེད་ཀྱི་དེ་མཐའ་འཁྲོལ་བ་ ཅིག་བྱེད་དགོས་ (154)

གྲང་ཁན་རིང་ལྷགས་ནི་ང་ཚོའི་ཆེས་མགོའི་དམིགས་ལྷལ་ཡིན་ (158)

གྲང་ཁན་རིང་ལྷགས་ལ་འཇམ་སྒྲིང་ཡོངས་སུ་ཀྱལ་ཁ་ཐོབ་བྱུང་ངེས་རེད་ ... (162)

འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་སྤྲོད་དབང་གླེང་འཛིན་གྱི་རིགས་པའི་གཞུང་

ལྷགས་སྒྲིབ་སྒྲིང་ནན་ཏན་བྱེད་དགོས་ (167)

དེར་རབས་གི་སྤྱི་ཚོགས་ནང་ལ་གྲུལ་རིམ་གནས་ཡོད་པ་ཤེས་པ་དང་
 ཡང་ན་གྲུལ་རིམ་ཁག་པར་གི་འཕལ་ཚད་ཤེས་པ་དེ་ངའི་བྱས་རྒྱུ་མ་རེད་
 ངའི་སྒྲིན་གི་དྲུས་ལྷན་རིང་པོའི་གོང་ལ་, འབྱོར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་གི་ལོ་རྒྱུས་
 རིག་པ་བ་རྣམས་གིས་གྲུལ་རིམ་འཕལ་ཚད་གི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རྒྱས་སྐོར་བཤད་
 མུང་བ་རེད་ལ་, འབྱོར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་གི་དཔལ་འབྱོར་རིག་པ་བ་རྣམས་
 གིས་ཀྱང་གྲུལ་རིམ་ཁག་ལ་དཔལ་འབྱོར་ཐོག་ནས་དབྱེ་ཞིབ་བྱས་མུང་བ་...
 རེད་
 ངའི་བྱས་རྒྱུ་གསར་པ་ནི་གཤམ་གསལ་གི་དོན་གནད་ཁ་གསུམ་ར་
 མུད་བྱས་ཡོད་པ་དེ་ཡིན་: (1)གྲུལ་རིམ་གནས་པ་དེ་ཐོན་སྐྱེད་
 གོང་དུ་འཕེལ་བའི་སྤྱི་རྒྱས་གི་དྲུས་རིམ་རིས་ཅན་ཅིག་རང་...
 དང་ཕན་ཚུན་འབྲེལ་ནས་ཡོད་པ་རེད་; (2)གྲུལ་རིམ་འཕལ་ཚད་བྱས་པའི་
 དབང་གིས་འབྱོར་མེད་གྲུལ་རིམ་གི་མིན་དབང་སྐོར་འཛིན་...
 བྱེད་དགོས་པ་ཅིག་ཡོང་ཐག་ཚད་རེད་; (3)མིན་དབང་སྐོར་འཛིན་དེ་ནི་
 གྲུལ་རིམ་ཡོད་ཆ་ད་ཅ་མེད་གཏོང་བྱ་དང་གྲུལ་རིམ་མེད་པའི་
 སྤྱི་ཚོགས་ལ་སྤྲོད་པ་བྱེད་ཀྱི་བར་གྲུལ་ཅམ་ཅིག་རེད་
 རེད་

《མར་ཁེ་སི་ལ་ལུ་ཁེ་ཏེ་མར་ལ་བདང་བའི་མི་གི་》

(1852 ལོའི་ཟླ་ 3 ཚེས་ 5 ལ་), 《མར་ཁེ་སི་དང་ཨེན་གེ་
 སིའི་གསུང་ཚུལ་གཅིས་བཟུས་》ཀྱི་ཡིག་པར་གཞི་དེའི་ 4 པའི་
 ཐོག་ལྗེ་ 332 པ་—333 པའི་བར་

འབྲུར་མེད་གྲལ་རིམ་གིས་རིས་པར་དུ་འབྲུར་ནི་ན་ གྲལ་རིམ་ལ་སྒྲུགས་ཡོངས་ནས་སྤིང་དབང་ མེར་འཛིན་བྱེད་དགོས

1852 ལོའི་ཟླ་ 3 པར་, མར་ཁེ་སིས་ལེ་ཏེ་མའེ་ལ་ཡོ་རྒྱས་གི་དོན་སྤྱིང་
 རྒྱབས་ཆེན་ཡོད་པའི་ཡི་གེ་ཅིག་གཏོང་བ་གནང་བ་རེད་དུ་ ཡུའེ་ལེ་ཏེ་མའེ་(1818 ལོ་
 —1866 ལོའི་བར་) གི་ཏེ་གློ་ལེ་སི་ཐེ་རྩ་ལི་ཡའི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་པ་དང་,
 གུང་ཁུན་རིང་ལུགས་པའི་མནའ་འབྲེལ་གི་ཁོངས་མི་ 1848 ལོའི་གསར་བརྗེར་ལྷགས་
 མཁན་, མར་ཁེ་སི་དང་ཨེན་གེ་སིའི་མཛའ་གཙུགས་ལྟན་པའི་འཕུལ་སྤྱོད་གས་བཅས་
 རེད་དུ་

ཨུ་ཁྱིང་གི་ 1848 ལོ་—1851 ལོའི་གསར་བརྗེར་ལམ་རིམ་ལུ་, འབྲུར་ལྟན་
 གྲལ་རིམ་གིས་བཀའ་སྤྱོད་ལྟར་འཛིན་གི་སྒྲུབས་ལུགས་དང་འན་འབྲེལ་བྱས་ནས་བརྗོ་
 པ་གྲལ་རིམ་ལ་སྤྱི་བ་ལྟ་བུའི་སྒྲུབ་སྤྱོད་ལྟར་བྱས་པ་རེད་དུ་ འབྲུར་ཆུང་གྲལ་རིམ་གི་
 བྱུང་མཐའ་ཁ་གསུང་བྱུང་ཁབ་ཁག་གི་ཡོག་སྤྱོད་སྤྱོད་ཁག་གི་རན་སྤྱོད་ཆགས་་་
 པ་རེད་དུ་ ཏེ་གློ་ལེ་ཏེ་མའེ་ཆུང་གྲལ་རིམ་གི་དམངས་གཙོ་རིང་ལུགས་པ་ཁ་ཏའེ་དབྱིན་
 ཆེན་གི་དེའི་ནང་གི་མཚན་བྱེད་མི་རྩ་ཅིག་རེད་དུ་ ཁོ་པས་ཆགས་པར་དང་དུས་དེབ་
 སྤྱོད་ནས་མར་ཁེ་སི་དང་ཨེན་གེ་སིར་གདུག་རྒྱུབ་ཆེན་པོས་སྤྱོད་འདོགས་དང་, མར་
 ཁེ་སི་རིང་ལུགས་གི་གྲལ་རིམ་འཕུལ་སྤྱོད་དང་འབྲུར་མེད་གྲལ་རིམ་གི་སྤྱོད་དབང་སྤྱིར་
 འཛིན་སྤྱོད་གི་གཞུང་ལུགས་ལ་སྤྱོད་སྤྱོད་ནས་རོ་སྤྱོད་བྱས་པ་རེད་དུ་ མི་རན་དེའི་དམངས་
 འཕེབས་དང་སྤྱོད་འདོགས་ལ་ཡུའེ་ལེ་ཏེ་མའེ་གིས་སྤྱོད་ལན་རྒྱུད་པ་རེད་དུ་ ལེ་ཏེ་
 མའེ་གིས་ཏའེ་དབྱིན་ཆེན་ལ་འཕུལ་སྤྱོད་བྱས་པ་དེར་མར་ཁེ་སི་དང་ཨེན་གེ་སིས་སྤྱོད་་་
 མེམས་འཁོལ་བའི་ངང་ནས་བྱུང་སྤྱོད་གནང་བ་རེད་དུ་ སྤྱིར་ལས་ལྷག་པའི་སྤྱོད་ནས་
 1848 ལོའི་གསར་བརྗེར་ཆུ་བའི་ཉམས་སྤྱོད་ཏེ་, འབྲུར་མེད་གྲལ་རིམ་གི་སྤྱོད་དབང་

མེར་འཛིན་གི་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་སྤྱད་ཏེ་འཕྱར་མེད་གྲུ་རིམ་ཙུ་འཇུགས་དང་
མཐུན་སྤྱིལ་ སྒྲིབ་གསེ་བཅས་བྱེད་ཆེད་ མར་ཁེ་སེམ་ལེ་ཏེ་མེའི་ལ་བཏང་བའི་ཡི་
གེ་དེ་འབྲི་བ་གནང་བ་རེད་།

ལེ་ཏེ་མེའི་ལ་བཏང་བའི་ཡི་གེའི་ནང་དུ་ མར་ཁེ་སེམ་གྱི་ཚིགས་ཐོག་གྲུ་
རིམ་དང་གྲུ་རིམ་འཐབ་ཚོད་གནས་ཡོད་པའི་སྒྲིབ་ལ་ཁོང་གི་སྒྲིབ་གི་འཕྱར་ལྡན་གྲུ་
རིམ་གི་ཡོན་ཏན་ཅན་ཁ་ཁ་ཤས་གིས་རྒྱས་བཤད་བྱས་སྤྱིང་བ་རེད་ཟེ་སྒྲིབ་པ་གནང་བ་
རེད་། དཔེར་ན་དབྱིན་མོའི་གནའ་དཔེའི་ཆབ་སྲིད་དཔལ་འཕྱར་རིག་པ་བ་ཡ་ཏང་སི་
སྲི་དང་ཏ་ལེ་ལི་ཅ་ཡུའུ་སྒྲིབ་གིས་མ་ཙུ་རིང་ལུགས་གི་ཆབ་སྲིད་དཔལ་འཕྱར་རིག་
པར་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་སྐབས་ སྲུང་ནས་དབྱིན་མོའི་“བཀའ་བཞུད་རྒྱུད་འཛིན་གི་ས་ཞིང་
སྤྱོད་ག་དང་འཕྱར་ལྡན་གྲུ་རིམ་”ནི་འགལ་ཁྲར་ལངས་པའི་གྲུ་རིམ་གཉིས་ཡོན་པའི་
ཤེས་ཚར་བྱུང་བ་རེད་། ལྷ་མོ་དང་ཏེ་མོའི་འཕྱར་ལྡན་གྲུ་རིམ་གི་ལོ་རྒྱུས་རིག་པ་བ་
ཁ་ཤས་དཔེར་ན་མི་ལི་ལི་དང་ ཅི་ཙུའོ་ ཡུའི་ཏན་ལེ་ཏེ་ སྲི་ཏེ་སྒྲིབ་གིས་
ཨུ་ཁྱིང་གི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་པའི་གོ་རིམ་ནང་ དུས་རབས་བཅུ་བདུན་
པའི་དབྱིན་མོའི་གསར་བརྗེ་དང་དུས་རབས་བཙ་བརྒྱད་པའི་ལྷ་མོའི་གསར་བརྗེ་ནི་
འཕྱར་ལྡན་གྲུ་རིམ་གིས་བཀའ་བཞུད་རྒྱུད་འཛིན་སྤྱོད་ག་ལ་ངོ་སྤོལ་བྱེད་པའི་འཐབ་
ཚོད་ཡོན་པའི་ཤེས་ཚར་བྱུང་བ་རེད་། ཁོ་པ་ཚོའི་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་དེས་འཕྱར་
ལྡན་གྲུ་རིམ་གི་གསར་བརྗེའི་ནང་ཡར་ཐོན་གི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་པ་ཐོན་སྤྱིང་ཡོད་ནའང་
གྲུ་རིམ་གོ་གནས་གི་འཆིང་སྒྲིམ་འཁེལ་བའི་དབང་གིས་འཕྱར་ལྡན་གྲུ་རིམ་གི་ཡོན་
ཏན་ཅན་དེ་ཚོ་ཆང་མས་གྲུ་རིམ་དང་གྲུ་རིམ་འཐབ་ཚོད་འཕེལ་རྒྱས་གི་ཕྱི་ཡུལ་གི་
ཆོས་ཉིད་དངོས་འབྱེལ་ངོས་ཟིན་པ་ཅིག་བྱེད་བྱུང་གི་མ་རེད་ལ་བྱེད་བྱུང་པེའང་ཡོད་
པ་མ་རེད་། ལྷག་པར་དུ་སྒྲིབ་དགོས་པ་ནི་ འཕྱར་ལྡན་གྲུ་རིམ་གི་ཡོན་ཏན་ཅན་དེ་
ཆོའི་གྲུ་རིམ་དང་གྲུ་རིམ་འཐབ་ཚོད་སྒྲིབ་གི་རྒྱས་བཤད་དེ་སྲུང་བཞིན་ལོ་རྒྱུས་གི་
མཐའ་གཙུག་རིང་ལུགས་གི་རྒྱས་བཤད་ཅིག་ཡོན་པས་ སྐབས་དེའི་འཕྱར་ལྡན་གྲུ་
རིམ་གི་དབང་རྒྱས་གི་དགོས་མཁོ་དང་ཚད་དེ་མཐུན་པ་ཅིག་རེད་། འཕྱར་ལྡན་གྲུ་

རིམ་གྱི་སྲིད་དབང་སྐྱེར་འཛིན་ལག་ལེན་བྱེད་ཆེད, ཁོ་པ་ཚོས་འཕྱར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་གྱིས་བཀའ་བཞུགས་འཛིན་སྐྱོང་ག་ལ་རྩོམ་བྱེད་རྒྱུའི་གྲུལ་རིམ་འཐབ་ཅོད་དེ་མ་གཏོགས, འཕྱར་མེད་གྲུལ་རིམ་གྱིས་འཕྱར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་ལ་རྩོམ་བྱེད་རྒྱུའི་འཐབ་ཅོད་གི་དཀྱིལ་རེས་རང་བཞིན་དེ་ཁས་ལེན་བྱེད་གི་མེད་པ་རེད། ཁོ་པ་ཚོས་འཕྱར་མེད་གྲུལ་རིམ་གྱི་གསར་བརྗེའི་འཐབ་ཅོད་ནི་“སྒྲི་ཉམ་གྱི་བྱ་སྒྲིད”དང་“སྒྲི་ཚགས་གྱི་ཞོད་ཆགས”རེད་ཟེ་དམའ་འབེབས་བྱེད་པ་དང, མ་ཅ་རིང་ལུགས་གྱི་སྒྲི་ཚགས་སྒྲུ་གྲུལ་རིམ་གནས་ཡོད་པ་དེ་ནི་“ལུགས་མཐུན་སྒྲིས་མེད”ཅིག་དང, “སྒར་ནས་ཡོད་པ”དང་“རྩི་སྲིད་བར་གནས་པ”ཅིག་རེད་ཟེ་གང་བྱུང་མང་བྱུང་བཤད་གི་ཡོད་པ་རེད། མར་ཁི་མི་ཁོ་པ་ཚོ་ནི་“འཕྱར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་གྱི་ཆེས་དཔེ་ཚུས་གྱི་མཚན་བྱེད་པ་དང་འཕྱར་མེད་གྲུལ་རིམ་གྱི་ཆེས་རྒྱ་རིང་ས་གྱི་རྩོམ་པ” (《མར་ཁི་མི་ཁོ་པ་ཚོ་ལྟེ་མའི་ལ་བཏང་བའི་ཡི་གེ》, 《མར་ཁི་མི་དང་ཨན་གེ་མའི་གསུང་འབུམ》ཀྱི་ཡིག་པར་གཞི་དེབ་28 པའི་གོག་ཉེ་508 པ) རེད་ཟེ་སྒྲིན་པ་གནང་སྒྲུང་བ་རེད།

མར་ཁི་མི་རིང་ལུགས་དང་འཕྱར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་གྱི་གཞུང་ལུགས་ནི་ཅ་བ་ཉིད་ནས་མི་འདྲ་བའི་འཛིག་རྟེན་ལྟ་ཚུལ་གཉིས་དང, ཅ་བ་ཉིད་ནས་འགལ་ཁྱར་བྱུར་བའི་བསམ་སྒྲིའི་མ་ལག་གཉིས་རེད། མར་ཁི་མི་རིང་ལུགས་ནི་འཕྱར་མེད་གྲུལ་རིམ་གྱི་གསར་བརྗེའི་ཆན་རིག་དང, འཕྱར་མེད་གྲུལ་རིམ་གྱི་འཛིག་རྟེན་ལྟ་ཚུལ་དང་བརྟག་ཐབས་སྒྲུ་བ་རེད། མར་ཁི་མི་རིང་ལུགས་ཁོ་ནས་གཞི་ནས་དངོས་འབྲེལ་ཆན་རིག་དང་མཐུན་པའི་སྒྲི་ནས་གྲུལ་རིམ་དང་གྲུལ་རིམ་འཐབ་ཅོད་འབྲེལ་རྒྱས་གྱི་སྒྲིག་མེད་གྱི་ཆོས་ཉིད་གསལ་སྒྲིན་བྱེད་བྱུང་གི་རེད། མར་ཁི་མི་རིང་ལུགས་གྱི་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་ནི་འཕྱར་མེད་གྲུལ་རིམ་གྱིས་འཕྱར་ལྷན་གྲུལ་རིམ་གྱི་དབང་རྒྱུར་མགོ་རྟིང་སྒྲིག་ནས་འཕྱར་མེད་གྲུལ་རིམ་སྲིད་དབང་སྐྱེར་འཛིན་འཇུགས་ཡས་གྱི་མཚན་ཆ་རྣ་རར་ལྷན་པ་ཅིག་རེད། འཕྱར་མེད་གྲུལ་རིམ་སྲིད་དབང་སྐྱེར་འཛིན་གྱི་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་ནི་ མར་ཁི་མི་རིང་ལུགས་གྱི་སྒྲིང་བཅུད་རེད།

གྱེད་རྒྱས་ཤུགས་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་བར་བཀག་འཁོག་བྱེད་ལས་འཛིང་སྒྲིག་ཅིག་ཏུ་བྱུང་
 པ་དང་, མ་ཅས་ཁྲས་པའི་ངལ་རྩལ་ལ་ཡང་བའི་བཟུ་གཞིག་བྱས་པ་དང་བཟོ་ལས་
 ཆེན་པོ་ལས་འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་དྲེ་གསར་བརྗེ་ལྟོབས་ཤུགས་སྐབས་ཆེ་ཤིས་དེ་བྱུང་
 བ་, འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་དང་འཕྱར་ལྡན་གྲལ་རིམ་བར་གྱི་གྲལ་རིམ་འཕལ་ཚད་དེ་
 འཕེལ་རྒྱས་ཕྱིན་པ་བཅས་གྱི་ཕྱིན་གིས་, འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་གིས་དྲག་ཤུགས་གྱི་གསར་
 བརྗེར་རྟོན་ནས་འཕྱར་ལྡན་གྲལ་རིམ་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་འཕུལ་འཁོར་ཅ་གཏོར་བཏང་དེ་
 འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་དབང་གླེང་འཛིན་འཇུགས་དཀོས་པ་ཅིག་ཡང་ངེས་རེད་
 དེ་ནི་མི་ཆའི་འདོད་ལྟོ་སྒྱུར་སྒྱུར་མི་བྱུང་བའི་གྲལ་རིམ་འཕལ་ཚད་གྱི་ཁྲོག་མེད་ཆོས་...
 ཉིད་རེད་

དེ་མིན་མར་ཁེ་མིས་ད་ཏུང་འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་གྱིད་དབང་གླེང་འཛིན་གྱི་
 ར་བ་དང་, ལས་འགན་དམིགས་ཕུལ་བཅས་རྒྱས་བཤད་གནང་ནས་“**གྱིད་དབང་**
མེར་འཛིན་དེ་ནི་གྲལ་རིམ་ཡོད་ཆད་ཅ་མེད་གཏོར་སྒྲུ་དང་.....
གྲལ་རིམ་མེད་པའི་སྒྲི་ཆགས་ལུ་སྐབས་པ་བྱེད་སྒྲིའི་བར་ཀལ་..
ཅམ་ཅིག་རེད་”ཟེ་རྟོན་པ་གནང་བ་རེད་

འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་ནི་མིའི་རིགས་
 གྱི་སྒྲི་རྒྱས་ཐོག་གྱི་གྲལ་རིམ་སྐབས་ཆེ་ཤིས་ཅིག་ཡིན་ཞིང་, དེས་གྲལ་རིམ་མཐའ་དག་
 དང་བཟུ་གཞིག་ལས་ཕྱགས་མཐའ་དག་ཅ་མེད་བཏང་ནས་མཐར་གུང་ཁྲན་རིང་ལུགས་
 མཛོན་ཏུ་འབྱུར་བ་བྱེད་སྒྲུ་དེ་རང་གྱི་དམིགས་ཕུལ་ཏུ་འཛིན་གྱི་ཡོད་པ་རེད་

དེར་
 རྟོན་འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་ལ་གྱིད་དབང་ཐོབ་པ་དེ་ནི་གསར་བརྗེ་མཇུག་འགྲེལ་བ་ཅིག་
 མ་ཡིན་པར་, གསར་བརྗེ་འགོ་རྒྱགས་པ་ཅིག་རེད་

རྒྱལ་ཁབ་ཕྱི་ནང་གྱི་བཟུ་གཞིག་
 གྲལ་རིམ་གིས་འཁོག་ཁྲོལ་བྱེད་པ་དེ་དང་གསར་ཏུ་ཐོན་པའི་འཕྱར་ལྡན་གྲལ་རིམ་པས་
 གཏོར་བཅིག་བྱེད་པ་དང་ར་ལངས་རྒྱག་པ་དེར་དག་གཞན་བྱེད་སྒྲུ་དང་, ཐོན་སྐྱེད་
 རྒྱང་བ་བྱེད་མཁན་སྐྱུར་བཞོད་བྱེད་སྒྲུ་, དེ་མིན་ངེས་པར་ཏུ་འབྱུང་བ་བྱེད་དཀོས་པའི་
 སྒྲི་རྒྱས་གྱི་ལས་འགན་གཞན་དག་ཡོད་ཆད་འབྱུང་བ་བྱེད་སྒྲུ་བཅས་གྱི་ཆེད་ཏུ་, འཕྱར་
 མེད་གྲལ་རིམ་གིས་འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་དབང་གླེང་འཛིན་འཇུགས་དཀོས་ཞིང་,

འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱི་ཁྱིད་དབང་གླེང་འཛིན་འཇུགས་ལྷན་དེ་མ་གཏོགས་གྲང་ཁན་...
 རིང་ལུགས་སུ་བར་ཀླུ་བྱེད་ཡས་ཐངས་ཤེས་གཞན་དག་ཡོད་པ་མ་རེད། འདྲིར་
 མར་ཁེ་མིས་འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་ཁྱིད་དབང་གླེང་འཛིན་གྱི་ལས་འགན་ནི་“གྲལ་...
 རིམ་ཡོད་ཆད་ཆ་མེད་གཏོང་བྱུ”དེ་ཡིན་པ་དང་། དམིགས་ལྡན་ནི་“གྲལ་
 རིམ་མེད་པའི་ཁྱེ་ཆོགས་སུ་སྡེབས་པ་བྱེད་བྱུ”དེ་ཡིན་ཟེ་མདོར་བསྟུན་
 རྟོན་གསལ་གྱི་སྒྲོ་ནས་སྟོན་པ་གནང་ཡོད་པ་རེད།

ལེ་ཉིན་གིས་《གྲལ་ཁབ་དང་གསར་བརྗེ》ཟེར་བའི་ནང་སྟོན་པ་གནང་བར་།
 མར་ཁེ་མིའི་ལྷན་པ་གད་དུ་མ་བྱེད་ཅི་མཚར་ཅན་དེས་ཆེས་མཛོན་གསལ་དོད་པོའི་སྒྲོ་...
 ནས་མར་ཁེ་མིའི་ལྷན་ཁབ་གཞུང་ལུགས་དང་འཕྱར་ལྡན་གྲལ་རིམ་གྱི་ལྷན་ཁབ་གཞུང་...
 ལུགས་བར་གྱི་དབྱེ་བ་གཙོ་བོ་དང་ཆ་བར་ལྷན་པ་དེ་མཚོན་པ་དང་། མར་ཁེ་མིའི་
 ལྷན་ཁབ་གཞུང་ལུགས་གྱི་རོ་བོ་མཚོན་པ་རེད། མར་ཁེ་མིས་ཁོང་གི་བྱས་རྒྱུས་གསར་
 པ་དེ་དོན་ཆན་གསུམ་དུ་བྱེ་བ་གནང་ཡོད་ཞིང་། རྟོན་ཆན་གསུམ་པོ་དེ་ཡན་ཅན་
 འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་ཅིག་ཡིན་པས་། ཁ་སྤལ་ན་འགྲིག་གི་མ་རེད། དེའི་ནང་གི་དོན་
 ཆན་གཅིག་མ་གཏོགས་དོན་ཆན་གཞན་དག་གཉིས་པོ་དེ་མི་དཀོས་པ་བྱས་ན་འགྲིག་གི་
 མ་རེད། གང་ཡིན་ཟེར་ན་? དགའ་མོལ་དེས་འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་ཁྱིད་དབང་གླེང་
 འཛིན་གསར་དུ་སྟོན་པ་དང་། ཁོང་དུ་འཕྲལ་བ་ ཆ་མེད་དུ་འགྲོ་བའི་གོ་རིམ་ལྱུ་
 པོ་དེ་ཆ་ཆར་བའི་སྒྲོ་ནས་མཚོན་ཡོད་པ་དང་། དེའི་ནང་དུ་འཕྱར་མེད་གྲལ་རིམ་
 ཁྱིད་དབང་གླེང་འཛིན་གྱི་ལས་འགན་ཡོངས་སྒྲོགས་དང་ནང་དོན་དཔོན་རྣམས་འདུས་...
 ཡོད་པས་བྱས་པ་རེད། 《1843 ལོ་ནས་ 1850 ལོའི་བར་གྱི་རྒྱ་ལན་ཞིའི་གྲལ་རིམ་
 འཐབ་རྩེད་ཟེར་བའི་གསུང་རྩམ་དེའི་ནང་དུ་མར་ཁེ་མིས་དེ་བས་སུ་ཞིང་ཞིབ་པའི་...
 སྒྲོ་ནས་ཁྱིད་དབང་གླེང་འཛིན་འདི་ནི་གྲལ་རིམ་བར་གྱི་ཁྱད་པར་མཐའ་...
 དག་མེད་པ་བཟོ་བྱུ་དང་། ཁྱད་པར་དེ་ཆོ་ཡང་མའི་སྒྲོན་སྟེང་གི་འབྲེལ་བ་
 མཐའ་དག་མེད་པ་བཟོ་བྱུ་ སྒྲོན་སྟེང་གི་འབྲེལ་བ་དེ་ཆོ་དང་མཐུན་པའི་སྒྲི་ཆར་
 གི་འབྲེལ་བ་མཐའ་དག་མེད་པ་བཟོ་བྱུ་ སྒྲི་ཆོགས་གི་འབྲེལ་བ་དེ་ཆོ་ལས་